

Ondernemend duurzaam

December 2024

Materialentransitie: afval en afhankelijkheid te lijf

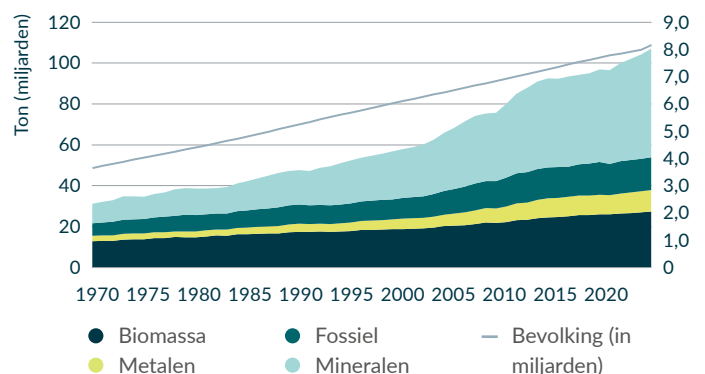
Het is het jaar 2805. De mensheid heeft al bijna 700 jaar geleden een zwaar vervuilde aarde vervuild voor enorme ruimteschepen. Alleen het afvalrobotje Wall-e is achtergebleven. Hij perst nog iedere dag keurige pakketjes van de oneindige bergen achtergelaten troep, die opgestapeld ligt tot in de grijze hemel. Dit was in 2008 de dystopische toekomstvisie in de Pixar animatiefilm Wall-e. In werkelijkheid zal het zo'n vaart misschien niet lopen, maar hoe voorkomen we dat we deze kant opgaan? De materialentransitie kan in hoge mate bijdragen aan een oplossing. En biedt ook kansen voor (impact)beleggers.

Twee redenen waarom het anders moet

De grenzen van de planeet voorbij

In de afgelopen vijftig jaar is de productie van materialen verdriedubbeld tot 107 miljard ton per jaar. Dit leidt tot enorme afvalstromen, waarvan slechts 7% wordt gerecycled. Ieder jaar komt er dan ook zo'n 200 keer het gewicht van de hele wereldbevolking aan afval bij.¹

Materialenproductie is verdriedubbeld; verdere stijging verwacht

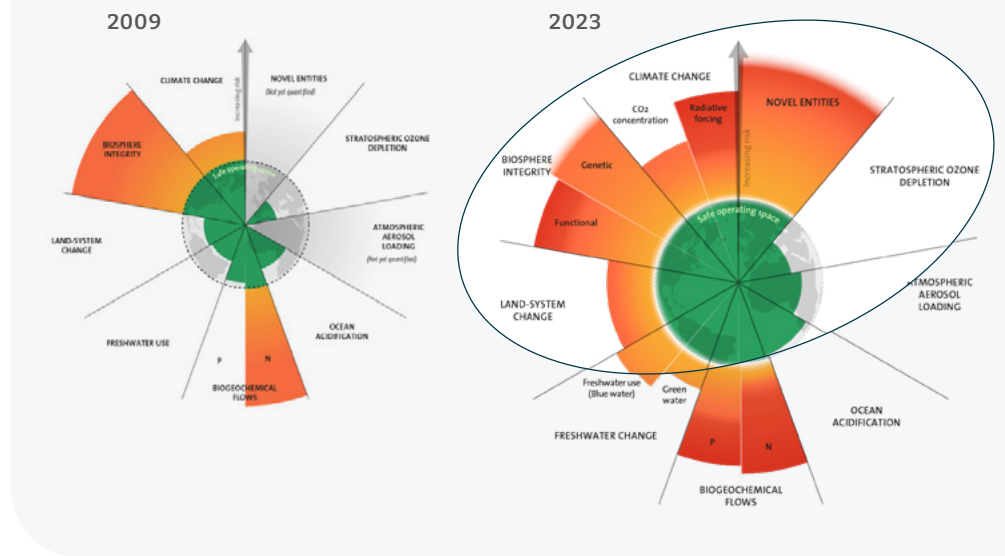
Bron: UNEP Global Material Flows Database, Van Lanschot Kempen (nov. 2024).

De grenzen waarbinnen wij als mensheid veilig kunnen functioneren, worden inmiddels dan ook fors overschreden. De productie, het gebruik en het afdanken van materialen leidt tot druk op drie planetaire grenzen in het bijzonder, zoals te zien op de afbeelding op de volgende pagina.

1 Our World in Data, Waste Management

- **Klimaatverandering:** meer dan de helft van de uitstoot van broeikasgassen wordt veroorzaakt door materialen²;
- **Afname van biodiversiteit:** als gevolg van de extractie, gebruik en vervuiling door materialen;
- **Vervuiling:** met name door plastic – de productie hiervan is de afgelopen decennia vertienvoudigd tot 500 miljoen ton en kan tegen 2060 nog eens verdubbelen. Zo'n 80 procent hiervan wordt binnen afzienbare tijd afval, terwijl recycling onder de 10 procent ligt³. Dit plastic komt veelal in oceanen terecht.

Wat is een materialentransitie?

Een materialentransitie is een transformatie van hoe materialen worden geproduceerd en gebruikt. Het gaat om duurzamer gebruik en recycling (van lineair gebruik naar circulair) en om het terugdringen van het gebruik. Ook hier zijn investeringen voor nodig.

De Verenigde Naties maken onderscheid tussen vier soorten materialen: (1) metalen, zoals koper en ijzer; (2) mineralen, zoals zand en kalksteen; (3) fossiele energiedragers, zoals olie en kolen en (4) biomassa, zoals hout en gewassen.⁴

In dit artikel ligt de focus op metalen en mineralen. Binnen deze groepen onderscheidt men zogenaamde kritische grondstoffen. Deze zijn essentieel voor de materialentransitie (en meestal ook voor de energietransitie) en de transformatie naar een groene en digitale economie. Voorbeelden zijn nikkel, kobalt, koper en zeldzame aardmetalen.⁵

Afhankelijkheid verminderen, Europa kwetsbaar

Er is nog een reden waarom een materialentransitie van belang is: de winning en verwerking van kritische grondstoffen is sterk geconcentreerd in enkele landen, met name China. In een wereld met meer geopolitieke onzekerheid, waar landen invloed uitoefenen door zowel militaire als economische macht, is het voor een sterke, innovatieve economie essentieel om toegang te hebben en houden tot deze materialen. Kritische grondstoffen zijn namelijk belangrijk voor schone energietechnologieën, terwijl zeldzame aardmetalen bijvoorbeeld ook nodig zijn voor halfgeleiders.

De Verenigde Staten en de EU ondernemen actie door beleid, diversificatie en eigen productie, maar dit zal op korte tot middellange termijn de toenemende vraag niet kunnen compenseren. Europa is extra kwetsbaar, omdat het nog meer dan de VS afhankelijk is van de import van onder andere lithium voor batterijen en andere kritische materialen. De materialentransitie kan door minder gebruik en meer hergebruik van materialen de afhankelijkheid van exporterende landen verkleinen.

2 UNEP (2024) Intergovernmental Negotiating Committee on Plastic Pollution

3 Our World in Data, Plastic pollution

4 UNEP, *Economy-wide Material Flow Accounts and the Sustainable Use of Natural Resources in the Economy | System of Environmental Economic Accounting*

5 Zeldzame aardmetalen zijn een groep van 17 elementen in het periodiek systeem: 15 lanthaniden, scandium en yttrium. Deze metalen zijn nodig voor de productie van bijvoorbeeld mageneten voor elektrische auto's, windturbines, zonnepanelen en halfgeleiders. 90% van de zeldzame aardmetalen bevindt zich in China.

De bouwstenen van de materialentransitie

Bevorderen van circulariteit

Elk jaar gaat er veel waarde verloren door verspilling van materialen. In Europa alleen al verliezen we zo'n €78 miljard aan staal, kunststoffen en aluminium.⁶ Om dit te voorkomen, moeten we overstappen naar een circulaire economie waarin we materialen herontwerpen, verminderen, hergebruiken en recycleren.

Overheden, bedrijven en beleggers spelen hierbij een belangrijke rol. De EU heeft inmiddels een circulair actieplan dat moet zorgen voor minder afhankelijkheid van geïmporteerde materialen en bovendien aanvullende voordelen biedt, zoals groei van het Europese BBP en vermindering van de CO₂.⁷

Ook bedrijven die circulair werken kunnen verschillende voordelen behalen: lagere kosten, minder last van prijsschommelingen en minder afhankelijkheid van de beschikbaarheid van grondstoffen. Circulariteit verkleint ook de ecologische voetafdruk van ondernemingen.

De focus ligt op sectoren als elektronica, schone energie, verpakkingen, kunststoffen, textiel en de bouw. Beleggers kunnen bijdragen aan groei en duurzaamheid door te investeren in gevestigde bedrijven via beursgenoteerde aandelen of juist in nieuwe bedrijven via venture capital of private equity.

⁶ McKinsey (2022) How a 'materials transition' can support the net-zero agenda

⁷ Bruegel (2024), A European circular single market for economic security and competitiveness

⁸ UNEP, 2024

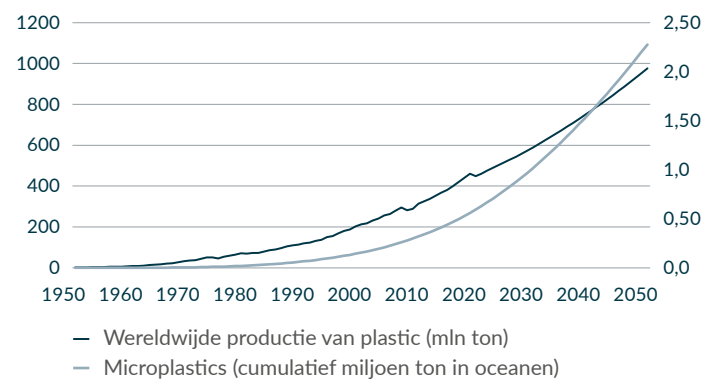
⁹ Europese Commissie, 2023, Circular Economy

¹⁰ JPM ESG research, 2024

Verminderen afval en vervuiling

Plastic wordt veel gebruikt in verpakkingen en helpt onder andere om voedsel langer houdbaar te maken. Helaas wordt minder dan 10% gerecycled, waardoor een groot deel eindigt als afval. In de Verenigde Naties is de Global Treaty on Plastics Pollution in de maak, die eisen stelt landen en bedrijven voor inzameling, sortering en recycling.⁸ Dit verdrag wordt naar verwachting op korte termijn uitonderhandeld. Het probleem krijgt dus internationale aandacht, maar de aanpak is nog niet overal even krachtig.

Plastic productie en vervuiling (microplastics) lopen op

Bron: Our World in Data, Van Lanschot Kempen (nov.2024).

Europa loopt voorop met doelen als 50-65% recycling van verpakkingen in 2040 en 30% gerecycled plastic in flessen in 2030. Ook het eenmalig gebruik van plastic wordt belast of verboden.⁹ Landen als Canada en het VK volgen Europa, evenals enkele staten in de VS. Meerdere Afrikaanse landen hebben inmiddels ook regelgeving om het gebruik van plastic (tassen) terug te dringen.

Ook het bedrijfsleven – denk aan de sectoren petrochemie, verpakkingen, consumentengoederen en afvalverwerking – onderneemt actie om plastic productie en gebruik te verminderen. Bioplastics, gemaakt van plantaardige componenten zoals suikerriet, bieden bovendien een alternatief. Hoewel deze markt met 2 miljoen ton nog relatief klein is (<1% van de totale plasticmarkt), biedt deze groeiemarkt kansen voor beleggers.¹⁰

“

Elk jaar gaat er veel waarde verloren door verspilling van materialen.

De materialentransitie en SDG's

De Sustainable Development Goals (SDG's) zijn zeventien doelen die zijn opgesteld door de Verenigde Naties om duurzame ontwikkeling te bevorderen. Voor de materialentransitie is vooral SDG 12 relevant: verantwoorde consumptie en productie. Gerelateerd zijn ook SDG's 7 (schone energie) en 13 (klimaatactie) als het gaat om efficiënter omgaan met materialen. En SDG's 9 en 11 voor het stimuleren van duurzame infrastructuur en duurzame steden.

Het circulair gebruik van materialen in de energie- en voedseltransitie

De materialentransitie is nauw verbonden met de energietransitie en de voedseltransitie. Inzetten op circulariteit helpt ook om de CO₂-uitstoot als gevolg van de productie van materialen als staal, aluminium, plastic en cement te verlagen. Zo geeft McKinsey aan dat in de EU deze specifieke emissies gehalveerd kunnen worden tegen 2050.¹¹

Daarnaast kunnen innovaties in schone energie de afhankelijkheid van grondstoffen uit landen als China verkleinen. Dan gaat het bijvoorbeeld om het opschalen van natrium-ion en solid-state batterijen: hiervoor zijn minder en andere materialen nodig. De EU heeft ook doelstellingen voor de recycling van lithium, kobalt en nikkel in batterijen. Bedrijven die actief zijn in recycling kunnen hierop inspelen.

Slim, circulair gebruik van landbouwproducten en hout zal ook leiden tot minder druk op biodiversiteit en land, wat bijdraagt aan de voedseltransitie. Dat betekent circulair produceren door middel van regeneratieve landbouw maar ook het duurzaam verpakken en distribueren van voedsel. Anderzijds moet voedselverspilling worden voorkomen. Bedrijven in de verpakkingindustrie en consumentengoederen kunnen hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

De rol van beleggers

Kansen in beursgenoteerde beleggingen....

Om in te spelen op de materialentransitie en deze te versnellen, kunnen beleggers voor beursgenoteerde aandelenportefeuilles bedrijven selecteren die met (een deel van) hun activiteiten een bijdragen leveren aan de transitie (positieve selectie). Dan gaat het om bedrijven die bijvoorbeeld bijdragen aan hergebruik of het inzamelen en sorteren van afval, of biologische oplossingen bieden om materialen minder schadelijk of langer houdbaar te maken - zoals eiwitten om plastic beter te kunnen recylen.

Engagement is een goede manier om bedrijven aan te zetten tot positieve veranderingen. Zo is Van Lanschot Kempen in 2024 de dialoog aangegaan met grote plasticgebruikers, zoals frisdrankfabrikanten, om recycling te bevorderen en eenmalig gebruik van plastic uit te bannen. Een ander voorbeeld van ons engagement zijn de gesprekken die wij hebben gevoerd met een logistiek dienstverlener over hun beleid voor recycling and plastic. Dit bedrijf heeft als een circulariteitsindex ontwikkeld om met klanten te communiceren en hen te beoordelen. Wij hebben voorgesteld om hun doelstellingen op het gebied van plasticgebruik op te splitsen en verder te laten gaan dan 2025.

Hieronder ziet u welke doelstellingen beleggers kunnen stellen voor circulariteit en hergebruik, welke maatstaven (KPI's) zij kunnen gebruiken om de vooruitgang te meten en aan welke SDG's de doelen bijdragen.

Beleggen in de materialentransitie via beleggingen in aandelen

Onderliggende fondsen

Key SDG	Belangrijkste aspecten	Mogelijke KPI's
 Gerelateerde SDG's	Bevorderen circulariteit in waardeketens	# ton afval gerecycled # ton CO ₂ verminderen/vermeden
 	Verminderen afval en vervuiling: plastic	# ton afval gerecycled/vermeden # ton CO ₂ verminderen/vermeden
 	Circulair gebruik materialen in energie- en voedseltransitie	# ton afval vermeden # ton CO ₂ verminderen/vermeden

¹¹ McKinsey, 2022

..of in private beleggingen

In niet-beursgenoteerde categorieën, zoals private equity en venture capital hebben beleggers meer directe invloed hoe hun geld wordt ingezet. Zo kan concrete positieve impact worden bereikt. Dat geldt ook voor niet-genoteerd vastgoed. Beleggers die willen bijdragen aan de materialent transitie kunnen beleggingen selecteren die passen bij hun beleggingsthema's en -subthema's en daarbij de juiste, investeerbare KPI's kiezen om de impact te kunnen meten.

Beleggen in de materialent transitie, via impactbeleggingen

Private Equity/Venture Capital		
SDG's	Aspecten	KPI's
	Bevorderen circulariteit in waardeketens	# ton afval verminderd/vermeden door bijv. hergebruik
		# ton afval gerecycled
	Circulair gebruik materialen in energietransitie	# ton CO ₂ vermeden

Vastgoed		
SDG's	Aspecten	KPI's
	Bevorderen circulariteit in waardeketens	Her)gebruik materialen in gebouwen
		# Groene Gebouwen Certificaten
	Circulair gebruik materialen in energietransitie	# ton CO ₂ vermeden

In de afbeelding links ziet u een voorbeeld van de doelstellingen en de KPI's die passen bij de materialent transitie, en aan welke SDG's de doelen bijdragen.

Wilt u meer weten over hoe u als belegger kunt bijdragen aan de energietransitie en de kansen die dat biedt? Uw contactpersoon bij Van Lanschot Kempen vertelt u graag meer of brengt u in contact met onze duurzaamheids- en impactspecialisten.

Pieter Heijboer
Head Investment
Strategy & Research

Danny Dekker
Lead Sustainability
Expert

Anna Ferschtman
Sustainability
writer

(En met Wall-e, en zelfs met de aarde, kwam het - in de film - helemaal goed.)

INVESTMENT MANAGEMENT

Beethovenstraat 300
1077 WZ Amsterdam
Postbus 75666
1070 AR Amsterdam

T +31 20 348 80 00

vanlanschotkempen.com/investment-management

Disclaimer

Van Lanschot Kempen Investment Management (VLK IM) heeft een vergunning als beheerder van diverse ICBE's en ABI's en is bevoegd om beleggingsdiensten te verlenen en staat als zodanig onder toezicht van de Autoriteit Financiële Markten. Dit document wordt u slechts ter informatie aangeboden en biedt onvoldoende informatie om een beleggingsbeslissing te kunnen nemen. Dit document bevat geen beleggingsadvies, geen beleggingsaanbeveling, geen research, noch een uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument, en mag dan ook niet als zodanig geïnterpreteerd worden. De hierin opgenomen visie is onze visie per de datum van dit document en deze kan, zonder voorafgaande mededeling, onderhevig zijn aan wijzigingen.

In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst.